

ΟΙ «ΝΤΑΒΑΤΖΗΔΕΣ» ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ (Δεκέμβριος 2006)

Συγγραφέας: ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΧΙΖΑΣ

Οι λούμπεν εκφράσεις στο στόμα κορυφαίων παραγόντων της δημόσιας ζωής -όπως το «τζάμπα μάγκες» του κυρίου Σημίτη ή το «νταβατζήδες» του κυρίου Καραμανλή- είναι πιο χαριτωμένες από τις «συνήθειες» πολιτικές ατάκες, όμως μπορούν να λειτουργούν και για σκοπούς ανεπιθύμητους στις κυρίαρχες κοινωνικές δυνάμεις.... «Αυτοί λοιπόν είπαν» -θα λέγαμε κατά το ευαγγελικό ρητό («σύ είπας»)- και θα θυμίζαμε ότι οι νταβατζήδες ήταν προστάτες αλλά και δυνάστες εκδιδομένων γυναικών, με τάσεις διαρκούς αύξησης της εκμετάλλευσής τους. Και ως εκ τούτου παραπέμπουν στην εξουσία που ασκήθηκε στο δασικό χώρο τις τρεις τελευταίες δεκαετίες!

Οι προστάτες-δυνάστες των δασών «κατάφεραν» να περιορίσουν τη δασοκάλυψη των περιαστικών περιοχών, άνοιξαν το δρόμο για την «εμφύτευση» εξοχικών κατοικιών σε εθνικούς δρυμούς, παραχώρησαν ορεινές περιοχές για τη δημιουργία κρατικοδίαιτων χιονοδρομικών κέντρων, ευνόησαν μια στενόμυαλη και τοπιοκτονική οδοποιία, επέτρεψαν σε μεταλλεία και λατομεία να λειτουργούν εντός δασικών περιοχών «άνευ ορίων-άνευ όρων» -που θα' λεγε κι ο ποιητής Εμπειρικός... Στην τρέχουσα περίοδο, η σπουδή για την αναθεώρηση του άρθρου 24 του Συντάγματος αποτελεί ένα ακόμη σύμπτωμα της αντιοικολογικής και μικρονοϊκής λογικής, εν μέσω διαφόρων κροκοδείλιων κλαυθμηρισμών περί υποβάθμισης του περιβάλλοντος...

Σήμερα, το άρθρο 24 του Συντάγματος επιτρέπει τη μεταβολή του προορισμού των δασών για αγροτική εκμετάλλευση ή άλλη χρήση δημοσίου συμφέροντος. Όσον αφορά το πρώτο σκέλος, η ρύθμιση γίνεται μάλλον περιττή, από τη στιγμή που η Κοινή Αγροτική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης προωθεί διαρθρώσεις με ένταση κεφαλαίου μάλλον παρά εκτατική ανάπτυξη των καλλιεργιών. Στην Ευρώπη τα οριακά εδάφη της γεωργικής παραγωγής μπαίνουν σε τροχιά εγκατάλειψης, ενώ κάποια τείνουν να αποδοθούν στην άγρια φύση μέσα από πρακτικές που «ακούν» στο συμπαθητικό όνομα «αναγρίωση»[\[1\]](#). Χαρακτηριστικό στοιχείο της προβλεπόμενης μείωσης στη χρήση και ζήτηση αγροτικής γης είναι ότι και στην Ελλάδα ισχύει

κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που επιδοτεί την απόσυρση αγροτικών γαιών με στόχο την εκδάσωσή τους!

Στο υπαρκτό όμως Σύνταγμα αναγνωρίζεται το «δημόσιο συμφέρον» ως λόγος μεταβολής του προορισμού των δασών, και εδώ ακριβώς αρχίζει το «μεγάλο κόλπο»: Η διεύρυνση ή ξεχειλίωμα της έννοιας του «δημοσίου συμφέροντος» με τη συμπερίληψη του χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, σύμφωνα με την προτεινόμενη αναθεώρηση του Συντάγματος, δημιουργεί μια νομική «κερκόπορτα» για την αλλαγή του καθεστώτος διαφόρων «δασικών εκτάσεων». Οι «δασικές εκτάσεις», που συνήθως αποτελούν υποβαθμισμένα δασικά οικοσυστήματα, τελούν σε κατάσταση συγκοινωνούντων δοχείων με τα δάση, με τα οποία πολλές φορές συγκροτούν «τοπιακές» και οικοσυστημικές ενότητες.

Είναι φανερό ότι η δυνατότητα της πολεοδόμησης κάποιων δασικών περιοχών μπορεί να πλήξει τη μορφική και λειτουργική αρτιότητα των αντίστοιχων συστημάτων του χώρου. Κι ακόμη, είναι φανερό ότι η «μετατρεψιμότητα» των δασών σε δασικές εκτάσεις (π.χ. με τη μέθοδο των εμπρησμών...), μπορεί να επιτρέψει την άσκηση χωροταξικών και πολεοδομικών σχεδιασμών σε «φιλέτα» του χώρου, απροσπέλαστα υπό τις σημερινές συνθήκες. Τελευταίο και καθόλου ασήμαντο: η προτεινόμενη χρησιμοποίηση του έτους 1975 ως αφετηρίας για τον έλεγχο ιδιοκτησιακών αμφισβητήσεων και η αποδοχή των προ αυτού τετελεσμένων εκπέμπουν σαφώς το μήνυμα ενός πολιτικού κουκουλώματος. Ο παρανομών ή έστω οι κληρονόμοι του δεδικαίωνται, οι δε νομιμόφρονες απλώς πιστοποιούν τη διαχρονική αξία ενός στίχου του Γιάννη Μηλιώκα - «να δεις που κάποτε θα μας πούνε και μαλάκες»...

Η Ελλάδα είναι μάλλον η πιο αραιοκατοικημένη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με «περίσσεια» εδαφικών και οικοπεδικών πόρων, που μάλιστα βαίνουν αυξανόμενοι καθώς η περιφέρεια γίνεται όλο και περισσότερο μια «ψυχαγωγική ψευτο-ύπαιθρος» - σύμφωνα με την ευφυή εκτίμηση της «Καταστασιακής Διεθνούς» στις αρχές της δεκαετίας του 50! Σήμερα όμως το ζητούμενο από τους διεκδικητές εκτάσεων, στους οποίους προστίθενται και ιδιώτες της αλλοδαπής, δεν είναι απλώς οικόπεδα αλλά οικόπεδα προνομιούχα, κατά προτίμηση με μεγάλο ορίζοντα ή εντός δασοσκεπών εκτάσεων ή σε δασικά ξέφωτα, και γενικά σε «λουσάτες» περιοχές. Τα οικόπεδα αυτά, ενώ στην τρέχουσα περίοδο δεν συνιστούν μεγάλη ποσοτική αφαίρεση

από το σύνολο του δασικού χώρου -που στην Ελλάδα καταλαμβάνει το μισό περίπου της χώρας (δάση και δασικές εκτάσεις)-, έχουν μεγάλη ποιοτική επίπτωση.

Η εισαγωγή ευθύγραμμων και ορθογώνιων μορφών μέσα στους ακανόνιστους σχηματισμούς της φύσης, η οδοποιΐα που προκαλεί «ουλές» στη μορφή του χώρου, τα δίκτυα του ηλεκτρικού και της τηλεφωνίας που συχνά εξουδετερώνουν τις μνημειακές όψεις της φύσης, οι ανεμογεννήτριες που εισάγουν μια φουτουριστική νεωτερικότητα σε τοπία γενικώς παραδοσιακά, όλα αυτά και πολλά ακόμη δημιουργούν μια εξωφρενική αντίθεση: Ενώ από τη μια πλευρά ο ιδιώτης παραθεριστής, «εξοχικούχος», ένοικος ξενοδοχείου κ.λπ. αναζητεί το «άλλο τοπίο» με την κατά το δυνατόν άθικτη φυσικότητα, από την άλλη πλευρά προκαλεί την άρση αυτής της φυσικότητας. Και επειδή στην οικολογία «η μορφή συνδέεται με τη λειτουργία», όπως ακριβώς στην αρχιτεκτονική, το απαρτιωμένο τοπίο γίνεται δείκτης μιας φύσης παρακμιακής, παραδομένης σε γούστα και προσεγγίσεις «κηπουρικού χαρακτήρα».

Από κοντά στο απαρτιωμένο τοπίο και στην παρακμιακή φύση έρχεται και ο κοινωνικός εθισμός στην αθλιότητα: η εικαστική και λειτουργική υποβάθμιση του χώρου αμβλύνει αισθήσεις και κριτήρια, κάνει αποδεκτούς τους αισθητικούς «τραγέλαφους», μετατρέπει κάποτε και την ασχήμια σε λαϊκό αίτημα -θα λέγαμε επί το Τσαρουχικότερον! Όλα όσα «ρίπτονται ατάκτως στο χώρο» είτε με βάση τα συμφέροντα της γαιοκτησίας είτε με βάση βιομηχανικά συμφέροντα, όπως είναι αυτά των ανεμογεννητριών, παράγουν συνθέσεις λειτουργιών ανάλογες με αυτές που θα δημιουργούσε ένα σουβλατζίδικο στην Ακρόπολη! Ταυτόχρονα, εκφράζουν το σχιζοφρενικό πολιτιστικό επίπεδο μιας χώρας, της οποίας η καλλιέργεια αναλώνεται στην ατομική αισθητική ή στην οργάνωση του ιδιωτικού και τοπικού περιγύρου, ενώ κηρύσσεται γενικώς άσχετη με την κιτσοποίηση του ευρύτερου δημόσιου χώρου!

Η χώρα επικαλείται στη διεθνή τουριστική αγορά τα φυσικά της προσόντα και την καλλονή της, όμως από την άλλη πλευρά αυτοδυναμιτίζεται και κατασκευάζει τις νοσταλγίες και τα αισθήματα ενοχής του μέλλοντος. Υπονομεύει όχι απλά και μόνο το «τουριστικό προϊόν» της -αυτό που συνήθως προτείνεται στους διερχόμενους επισκέπτες- αλλά και τα φυσικά μορφώματα που καλλιεργούν τον υπαρξιακό στοχασμό των εγχώριων, που προσδίδουν ποιότητα και αίσθημα

συνέχειας στη ζωή... Ακόμη η χώρα αποσυντονίζεται από το παγκόσμιο αίτημα για την ενίσχυση των διαρθρώσεων κατά του φαινομένου του θερμοκηπίου: Ενώ στη διεθνή επιστημονική κοινότητα κατατίθενται απόψεις για την ανάγκη εκδάσωσης μέχρι και 3,5 εκατ. τετραγωνικών χιλιομέτρων στο σημερινό στερεό έδαφος του πλανήτη (ισοδύναμο με το μισό της Ευρώπης!), οι ημέτεροι νταβατζήδες προσαρμόζονται παθητικά στα βραχυπρόθεσμα συμφέροντα των μεταμοντέρνων κλεφτοκοτάδων...

Μια φορά κι ένα καιρό οι παλαιοκομμουνιστές μίλαγαν για τις «λεγκαλιστικές αυταπάτες του εργατικού κινήματος», υπονοώντας ότι οι νομικές ρυθμίσεις αδυνατούν από μόνες τους να διαφυλάξουν ή να επαυξήσουν κάποια κεκτημένα... Σήμερα αυτοί που παίρνουν 100% στα σοβαρά τις νομικές ρυθμίσεις οποιουδήποτε επιπέδου λιγοστεύουν, καθώς η χώρα γίνεται διάστικτη από τις επεμβάσεις του οικιστικού παρακράτους. Η κατάσταση φαίνεται μάλλον απογοητευτική και εν μέρει απαξιωτική όσον αφορά τους αγώνες κατά της προωθούμενης αναθεώρησης του Σύνταγματος. Γι' αυτό και χρειάζεται να υπογραμμίζουμε: ο Νόμος και το Σύνταγμα παρέχουν οπωσδήποτε προστασία, έστω κι αν αυτή η προστασία δεν είναι απόλυτη! Ο Νόμος και το Σύνταγμα μπορούν να γίνουν καλύτεροι ή τουλάχιστον να μην γίνουν χειρότεροι, έτσι όμως ή αλλιώς δεν κάνουν περιττή την εγρήγορση της κοινωνίας των πολιτών σε κάθε ιδιαίτερη περίπτωση! Η χώρα έχει ανάγκη όχι μόνο από νομική αλλά και από «κινηματική» προστασία των κοινόχρηστων αγαθών!

Το άρθρο αποτελεί μετεξέλιξη ομότιτλου κειμένου που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα ΕΠΟΧΗ στις 17.12.2006.

[1] Γ. Ράπτη, «Αναγρίωση», περιοδικό «Οικοτοπία», τεύχος 38.